

Bókmentir

Bókmentir eru pulsurin í einhvørjari mentan

FIMM SPURNINGAR TIL NÝGGJA FORMANNIN

Jørgen Smørup Sørensen

Nýggi formaðurin í Rithøvundafelagi Føroya, Sámal Soll, er føddur í 1977, og er uppvaksin í Havn. Hann hevur skrivað fleiri stuttsøgur og søgur fyri børn. Sámal hevur týtt nógv, m.a. barna- og ungdomssøgur, sum Bókadeild Føroya Lærarafelags hevur givið út. Í Varðanum og øðrum ritum standa stuttsøgur, sum Sámal hevur týtt eftir eitt nú Ernest Hemingway. Sámal skrivaði sum yngri stuttsøgur til ymisk rit, triggjar søgur sluppu í søgusavnið »Russiskur dansur«, sum Dimmalætting í 2001 gav út eftir eina stuttsøgukapping. Stuttsøga hansara »Ver ikki bangin« vann pláss í norðurlendskum savni við nýskrivadum spøkilsissøgum til børn, ið varð givin út í 8 londum. Seinni hevur hann skrivað stuttsøgur, sum staðið hava í Vencil og Varðanum. Sámal er cand. Mag. í enskum máli og bókmentum. Hann hevur arbeitt fleiri ár innan samskipti og marknaðarføring, men starvast í lötuni sum lærari í Hoydølum.

1 Hvussu hava føroyskar bókmentir tað?

– Í sambandi við at fyrsta føroyska skaldsøgan, Babelstornið, gjørdist 100 ár í 2006, lat Landsbókasavnið gera eina uppteljing av øllum føroyskum skaldsøgum, sum vóru komnar út hesi 100 árin. Uppteljingin vísti, at bert góðar 100 skaldsøgur vóru á føroyskum máli í 2006. Hetta er eitt sera lítið tal, hvussu tú so vendir og snarar tí, og hóast tað tykist at vera ein vaksandi tittleiki av útgávum hesi seinastu árin, so eru vit langt burtur frá har, sum eg haldi, at vit eiga at vera.

Støðan hjá føroyskum bókmentum hevur altíð verið viðbrekin, og kanska meira nú enn nakrantíð, hóast fleiri bókur vera skrivaðar nú enn fyrr. Orsøkin er, at fortreytirnar hjá rithøvundum at arbeiða eru broyttar samstundis sum samfelagið er broytt. Ímyndin av tí føroyska rithøvundanum, sum ein, ið skripar skaldsøgur aftaná arbeiðstíð er ikki samtiðarhóskandi. Eingin velur at virka sum rithøvundur, tí tað er eitt skilagóð yrkisleið fíggarliga, so tí hvíla føroyskar bókmentir í høvudsheitum á eldsálir, sum stríðast ímóti streyminum fyri at framleiða nakað, sum vit øll kunnu njóta gott av.

2 Hvat skulu vit brúka bókmentir til í samfelagnum?

– Bókmentir eru pulsurin í einhvørjari mentan; pulsurin, sum sigur okkum, um mentanin er á lívi ella ikki. Johann Wolfgang Goethe skrivaði, at »afturgongd hjá bókmentum vitnar um afturgongd hjá tjóðini.« Bókmentir eru sostatt óloysiliga knýttar at okkara mentanarsamleika og vit leggja okkara felags vitan um lívið í bókur. Bókur eru enn týðningarmesta amboðið, vit hava, tá vit skulu læra okkara børn og ungdom um heimin og lívið.

At lesa bókur hevur eisini altíð verið ein háttur at samskipta úr einari øld í

aðra. Vit kunnu lesa tað, sum fólk hava skrivað fyri mongum árum síðani og tað skapar eina kenslu av felagsskapi í mentanini. Í øllum talgilda surrinum í upplýsingarsamfelagnum, so vera tað kortini í bókum at eftirkomarar okkara fara at lesa um okkum, hóast tær bókurnar kanska ikki eru av pappíri longur.

3 Hvussu kunnu umstøðurnar hjá bókmentum sæð út í tí fullkomnu verðini?

– Vit eiga at viðurkenna týðningin hjá bókmentum við at bota um arbeiðsumstøðurnar hjá teimum, sum fáast við at

skriva bókur. Vit eiga at viðurkenna, at tað fæst eingin fíggarligur vinningur hjá teimum, sum skriva bókur, undir vanligum marknaðarumstøðunum. Tað er neyðugt, at samfelagið stuðlar teimum, sum skriva fíggarliga, tí vit hava brúk fyri føroyskum bókmentum í Føroyum.

Mentanargrunnur landsins letur starvslønir á hvørjum ári og tað er at fegnast um, men upphæddin er ov lítil og mannagongdin viðvíkjandi hvør verður valdur at stuðla og hvør upphæddin verður, er ikki nóg gjøgnumskygd.

4 Hvat eru størstu forðingarnar fyrri menning av bókmentum í dag?

– Bókur verða skrivaðar og koma út nøkulunda regluliga á hvørjum ári, men ein menning kundi verið í ritstjórnini av teimum bókunum, sum koma út. Hetta er eitt mál, sum vit í Rithøvundafelagnum hava umrøtt og vit ætla at kanna møguleikan at gera innanhýsis kritikkbólk, soleiðis at limir kunnu fáa møguleikan at fáa skikkaðar meiningar um sína tekstir frá øðrum rithøvundum.

5 Hvat vilt tú arbeiða fyrri, sum formaður í rithøvundafelagnum?

– Vit finga nýggja nevnd í Rithøvundafelagnum fyrri góðum mánaði síðani og eg haldi, at vit hava eitt sera gott samstarv. Eg eri sjálvur nýggjur, men aftrat mær eru roynd fólk sum Marjun S. Kjælnes, Rói Patursson, Janus á Húsagarði og Bergur Rasmussen.

Vit hava nøkur yvirordnað arbeiðsmál í nevndini, men vit hava eisini nøkur ítøkilig tiltøk, sum vit arbeiða við beint nú.

Vit eru farin undir reglulig upplestrarkvöld aftur, sum gevur limum okkara eitt høvi at lesa sitt tilfar fyri áhoyrarum. Higartil eru hesi kvöld bert í Sirkus Føroyar í Havn, men um áhugi og arbeiðsmegi er til tess, ber til at halda upplestrarkvöld aðrastaðni í landinum eisini.

Rithøvundafelag Føroya er til fyrri føroyskar rithøvundar, týðarar og myndprýðarar, og felagið arbeiðir fyrri áhugamálunum hjá hesum limum okkara. Eisini virkar felagið fyrri, at føroyskar bókmentir fáa góðar umstøður at mennast og trívast. Vit skulu gera okkara til at fáa føroyskar bókmentir at blóma.